

TEKST ROSA TIMMER

Zeven jaar geleden interviewde deze krant vijf heel jonge mantelzorgers. Het relaas sloeg in als een bom. Kinderen die hun eigen piepjonge leven opzij schoven om te zorgen voor hun ouders of een ander gezinslid. Twee jonge mantelzorgers van toen vertellen hoe het nu met ze gaat.

Rose Jansen (12) in 2013: 'Moeilijk? Ik doe het voor mijn vader'

„Een paar jaar geleden kreeg mijn vader een hartstilstand. Hij hield er hersenletsel aan over. Mijn vader kan wel dingen zelf doen, maar heeft hulp nodig. Die krijgt hij twee dagen per week van een begeleider. De rest van de tijd help ik hem. Bijvoorbeeld in de tuin en bij het koken. Mijn vader heeft een agenda waarin hij opschrijft wat hij gaat doen. Anders zit hij de hele dag op de bank. Moeilijk? Nee, ik doe het voor mijn vader. Lastig is het soms wel. Ik heb veel vriendinnen, maar ze snappen het niet. Ze kunnen niet zomaar komen logeren. Mijn vader kan niet tegen drukte. Als ik iets wil, moet ik het ook op tijd in zijn agenda zetten. Paardrijden, scouting en gitaarspelen zijn mijn hobby's. Ja, ik ben altijd bezig.”

Rose Jansen: „Ik heb de luxe dat ik weg kan, dat besef ik heel goed.” FOTO MARCEL JURIAN DE JONG

'CONFRONTEREND OM TE ZIEN DAT ER NIETS IS VERANDERD'

Rose Jansen zeven jaar geleden. FOTO ARCHIEF/HILBRAND DIJKHUIZEN

Bij het teruglezen van haar eigen verhaal van zeven jaar geleden, moet de nu 18-jarige Rose uit Assen even slikken. „Het is confronterend, want eigenlijk is er niet veel veranderd.” Ze woont nog thuis en dat valt haar zwaar. Destijds liet ze het uit haar verhaal in de krant weg: feitelijk is Rose mantelzorger voor haar beide ouders. „Mijn moeder heeft een slecht gehoor en een cochleair implantaat. Ik zei het toen niet omdat ze 'alleen maar' doof was.”

De dag dat haar vader een hartstilstand kreeg, en daardoor hersenletsel opliep dat het leven van het gezin voorgoed veranderde, herinnert ze zich ondanks haar toen jonge leeftijd nog goed. Ze was een jaar of 7. „Mijn vader is naar zijn hardloopleague gegaan, hij was altijd erg actief. Daar is hij als een plank voorover gevallen. Ik herinner me dat die dag ineens de politie met een goede vriendin van mijn vader voor de deur stond. Ik begon gelijk te huilen, omdat ik zag dat zij ook gehuild had.”

Eenmaal in het ziekenhuis kwam het besef pas: het was niet zomaar een val, het was een hartstilstand en haar vader zou nooit meer hetzelfde zijn.

LEGE HULS

„Daarvoor was hij een energieke, stereotiepe goede vader. Daarna heeft hij eigenlijk geen rol meer gespeeld in onze opvoeding, dat

heeft mijn moeder allemaal gedaan.” Haar vader is niet alleen vergeetachtig, hij is zijn persoonlijkheid bijna volledig kwijt. „Hij heeft fysiek een boel geleerd maar op een gegeven moment stopt die groei. Hij toont geen emoties en zal nooit een gesprek beginnen. Het lijkt alsof hij als een lege huls door het huis loopt. Alles wat hij wel doet gaat op routine en moet in zijn agenda staan. Iets nieuws is er moeilijk in te brengen.”

Klussen in de tuin, dat lukt. Werken op de zorgboerderij ook. Begrip opbrengen voor de gevoelens van een ander? Dat niet. Ook niet voor zijn eigen dochters. „Hij zet bijvoorbeeld altijd de kachel uit, omdat hij het warm heeft door de bloedverdunders die hij slikte. Het is een hele vechtpartij om de kachel aan te krijgen in de winter, als wij het koud hebben en in onze jassen zitten. Eigenlijk lukt het alleen als ik zeg dat het van mijn moeder mag. Voor haar heeft hij veel respect.” Dat is zo sterk, dat als Rose een conflict met haar moeder heeft haar vader automatisch ook boos is.

Rose vindt dat ze fysiek nauwelijks mantelzorger is geweest, maar emotioneel des te meer. De zorgen van het gezin, van haar moeder, kwamen veel bij haar terecht. „Mijn moeder is een sterke vrouw en gunt ons alles, maar ik voelde me wel vaak een uitlaatklep. Zij had eerder veel steun aan mijn vader,

en dat viel weg. Wij namen een deel van de emotionele zorg over.”

Ze ziet dat de gezondheid van haar vader haar heeft gevormd. „Ik was een eigenwijs en ook best wel gesloten kind. Ik had niet veel vrienden, ik vluchtte liever van de realiteit in boeken. Voor mijn moeder was dit ook best moeilijk, ik was niet het makkelijkste kind en zat niet lekker in mijn vel.”

UIT HUIS

Rose is net geslaagd voor de havo en is toegelaten tot de Kunstacademie in Maastricht, richting auto-noom beeldende kunst. Zodra ze een kamer heeft, vertrekt ze. „Ik wil eigenlijk sinds mijn negende al uit huis. Dus ik voel het als een opluchting dat mijn aandacht nu naar mijzelf kan gaan.”

In haar kunst verwerkt ze maatschappelijke thema's, zoals beoordeeld worden op straat, abortus, maar ook de band met haar eigen moeder. Haar vader is er nog niet in verbeeld.

Haar ouders gaan er samen het beste van proberen te maken wanneer zij uit huis is, weet Rose. Omdat haar vader veel praktische dingen prima zelf kan, denkt ze dat dit ook gaat lukken. „Ik heb de luxe dat ik weg kan, dat besef ik heel goed.”

„Het is moeilijk om te beseffen hoeveel invloed dit op me heeft gehad. Ik weet dat ik nooit meer zo gelukkig zal zijn als voor het ongeluk. Anders gelukkig – dat wel.”

KINDERMANTELZORGERS VAN TOEN, 7 JAAR LATER

Aisha Schomaker (14) in 2013: 'Soms is het wel druk'

„Mijn moeder heeft twee herseninfarcten gehad. Ze is niet verlamd, maar wel vergeetachtig. Ik help haar bij het koken, boodschappen doen en stofzuigen en ik controleer haar systeem voor de medicijnen. Ik vul de medicijnen aan en haal nieuwe bij de apotheek. Ja, soms is het wel druk. Vooral als ik laat uit school kom. Dan moet ik eerst de hond uitlaten en daarna snel eten koken. Ik mag graag wielrennen of whatsappen met m'n vriendinnen. Daar maak ik gewoon tijd voor. Mijn vriendinnen snappen het wel. Op school is het aan de andere kinderen in de klas uitgelegd. Moeten ze eigenlijk elk jaar doen, want er komen telkens nieuwe kinderen in de klas. Ik ben de afgelopen drie jaar wel volwassen geworden.”

Aisha Schomaker: „Ik heb mijn telefoon altijd aan staan.” FOTO MARCEL JURIAN DE JONG

'IK BEN ER EEN STERKE VROUW VAN GEWORDEN'

Het gaat heel goed”, zegt Aisha Schomaker. Eigenlijk hoeft de toenmalige Assense het niet eens te zeggen. Ze zit te stralen op haar nieuwe bank in haar nieuwe huis in Nijeveen waar ze woont met haar vriend van 26. „Wij hadden ook niet verwacht dat we zo snel ingeloot zouden worden voor zo'n mooi huis.”

Ze is nog maar 21, heeft een rijbewijs, een eengezinswoning en werkt al twee jaar als BOA (buitengewoon opsporingsambtenaar) in Deventer. Ze is volwassener dan haar leeftijdsgenoten, dat is een ding dat zeker is. „En dat vind ik wel prettig, ik wist toen ik uit huis ging al hoe ik moet koken, hoe ik het huishouden moet doen enzovoort.” Dat komt zeker door wat er in haar jeugd is gebeurd. Omdat haar moeder in 2010 een herseninfarct kreeg heeft Aisha vanaf dat ze 11 jaar was veel van de zorg op zich genomen. „De eerste twee maanden na het infarct woonde ik bij mijn vader in Deventer, en toen ik terugging moest ik meteen mijn moeder helpen. In het huishouden, toezicht houden bij het koken, haar medicijnen controleren.”

4 MIJL

De dag dat haar moeder een herseninfarct kreeg, zagen ze elkaar's ochtends bij het ontbijt. Aisha zag dat er wat mis was. „Haar gezicht hing en ze praatte raar. Ik vroeg: 'Heb je gezopen?' maar ze zei dat ze

erge migraine had. Later wilde ze iets uit een keukenkastje pakken en greep ze ernaast. Achteraf gezien was dat het herseninfarct, maar ik ben toen naar school gegaan.”

Toen ze uit school kwam was haar moeder met de ambulance naar het ziekenhuis gebracht. Omdat het infarct 's nachts was gebeurd, was het te laat voor behandeling. „Toen begon het terugvechten voor haar. Ze moest revalideren en had als doel de 4 Mijl weer te lopen, dat is haar een jaar later ook gelukt.” Maar ook kwamen veel dingen niet terug. „Toen ze aan het revalideren was zeiden ze tijdens de therapie al tegen mij dat ik moest gaan helpen, ik woonde immers alleen met mijn moeder.” Vriendinnen konden niet bij haar spelen, omdat haar moeder bijna altijd moe was. „En zij vindt het verschrikkelijk als ze dan moet gaan liggen waar mensen bij zijn.”

SNEL VOLWASSEN

Wanneer ze terugkijkt ziet ze dat ze ineens heel snel volwassen moest worden. „Het huishouden deed ik voor school of op mijn vrije dag. Ik kon niet zomaar ergens spelen. Uiteindelijk werd dat mij te veel en is er hulp ingeschakeld.”

Rond haar achttiende verjaardag kreeg ze alsnog een flinke ruzie met haar moeder, waardoor ze besloot bij haar vader in Deventer te gaan wonen en daar een opleiding te volgen. „Dat was beter voor ons allebei.” De band met haar

moeder is sindsdien hersteld. „Ik weet al haar wachtwoorden, heb mijn telefoon altijd aan staan zodat ik het direct hoor als er wat is en ik zie haar nog vaak. Laatst hebben we nog haar huis geveerd.” Haar moeder woont zelfstandig, maar kan niet werken en is vergeetachtig. Verder gaat het redelijk goed met haar gezondheid.

MANTELZORGCOMPLIMENT

Aisha is inmiddels helemaal opgebloeid, en kijkt met gemengde gevoelens terug op haar jeugd. Ze vindt dat die huishoudelijke hulp wel eerder had kunnen komen. „We hebben wel een paar jaar zonder moeten doen. Ik gun jonge mantelzorgers dat ze geen kopzorgen van hun ouders hebben en er niet zo onder te hoeven lijden.”

Het mantelzorgcompliment, een bedrag dat sommige gemeenten uitkeren aan mantelzorgers, bracht wat verlichting. „Daarvan heb ik een kleine tv gekocht zodat ik 's avonds kon ontsnappen. Ook heb ik er een keer flink kleding van geschopt. Mijn moeder werkte niet meer en dus hadden we ook minder geld, hiervan kon ik toch eindelijk wat voor mezelf doen.”

Aisha heeft geaccepteerd hoe haar leven is gelopen en kijkt nu uit naar de toekomst. „Het was zwaar, maar ik ben er een sterke vrouw van geworden die op zichzelf kan leven. En ook zij heeft geleerd hoe ze voor zichzelf kan zorgen.”

“HIJ TOONT GEEN EMOTIES EN ZAL NOOIT EEN GESPREK BEGINNEN

“HET HUISHOUDEN DEED IK VOOR SCHOOL OF OP MIJN VRIJE DAG